

Otroke, ki so zašli ali utekli, treba je domov spremiti ali pa županu izročiti.

Ako žandar kaj otrok brez človeka, kateri bi na-nje gledal, najde blizu vode, ali sploh v okolnostih, kjer jim preti kaka nevarnost (opasnost), po tem, če otroci ali dorastli ljudje z živalmi objestno delajo, jih trapijo, hudo imajo ali dražijo, naj jame svariti in po okolnostih naj tako delati brani, a v posebnih slučajih je podati naznanilo službenemu oblastvu, da se odvrne vsaka nesreča in da se odpravijo velike napake in neprijetnosti.

Slovansko književstvo.

* „Hrvatski dom“, zabavnik Hrvatske omladine za godinu 1876. Izdalo ga djačko društvo na 1. Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu.

To je naslov zanimivi Hrvatski knjigi, ki so jo izdali vrli mladi Hrvatje v znamenje, da se med njimi trudoljubivo gojé domoljubje in lepe umetelnosti ter vednosti. Obseg knjigi, katera, v spomin kronanja Dmitra Zvonimira, kralja vseh Hrvatov 9. oktobra leta 1076., nosi na čelu krasno, z barvo tiskano podobo pod enim žezlom zedinjenih jugoslovanskih dežel (čuda golemo, da Andrassyeva policija ni zasegla ove uspomene!) je lepoznanškega značaja in naravnost moramo reči, da je knjiga prav „niz bisera jugoslavenskoga“. Proza in vèrzi se odlikujejo po nenavadni čistoti in eleganci in veselí nas, da smo izpoznali vrle Hrvatske „sokoliče“ na literarnem polji! Drzé naj se vedno svojih sedanjih vzvišenih načel in principov, in bodočnost je njih in — naša. Živeli! C.

Politične stvari.

Gojiloba Evrope.

Kako trohla in starikasta je postala Evropa že, se vidi najbolje iz sedanjega boja na Turškem.

Kako slabotna se kaže diplomacija nasproti Turčiji in nasproti ustajnikom! Vsedli so se za zeleno mizo in skovali nekove reforme, pa niso imeli moči in eneržije, da bi jih bili uvedli v življenje. Ustaši so se iz njih norčevali, ko so jim rekli, naj orožje položé brez vsakih garancij za boljšo prihodnost; sedaj se norčujejo iz njih tudi Turki, in nočejo primirja niti miru sklepati, kakor so jim veleli ali svetovali diplomati. Mislila je Evropa, da ima vse prihodnje dogodke v svojih rokah, in da vodi vajeti svetovne zgodovine; mislila je, da ona tišči; sedaj mora pa spoznati, da dogodki, da zgodovina njo tišči.

Skušala je diplomacija brzdati vzplamtele strasti, in pogasiti ogenj na Balkanu, ter potisniti obupane reže nazaj v težki jarem Turški; pa mali narodič Srbski je pokazal več moralične moči, ko cela Evropa, on hoče raji poginiti, ko še dalje Turku robovati. Dobičkarija in samopridnost postala je boginja Evrope, kateri se vse klanja, tako imenovana „Interessenpolitik“; srcá in usmiljenja pa ni nikjer več najti, — ker ni več vere in bogoljubja, zato tudi ni ljubezni do bližnjega. Nekdaj, v toliko obrekovanem srednjem veku, vojevala je Evropa še velikanske križarske vojske za samo Božjo čast brez vsake dobičkarije; tačas so se našli še žlahni vitezi, ki so si napisali na zastavo boj za vero in pravico, brambo vdov in sirot, in vsakdo, ki je hotel vitez postati, moral se je zakleti, braniti vdove in sirote pred krivičniki. Kakošni so pa sedanji baroni in vitezi? Judovski oderuhi, ki ubogemu ljudstvu kri pijejo, ki se bogatijo ob solzah vdov in sirot, in ob žuljih revnega

ljudstva, take imenujejo danes za viteze, in več ko si je na ta način denarja pridobil, bolj je v časti. Ni čuda, da je tudi občna politika taka postala. Ker se tresejo za svoje krajcarje, zato podpirajo Angleški in Dunajski judje Turke, ter nimajo nobenega ušesa odprtega za v nebo kričeči stok bulgarskih mučencev. Slišimo sedaj iz Angleške glasove za tlačene kristijane, pa to so večidel le glasovi revnega delavskega ljudstva, bankirji in lordje na Angleškem in tudi drugodi so še zmirom na strani Turkov, ker se izgube bojé, ker jim je lastna mošnja več, ko vsi pomisleki na človečanstvo in na krščansko ljubezen.

V Evropi si je samo slovanski narod ohranil še nekaj plemenitosti, moralične moči in snage, samo on še ni okužen celó po tisti „interessenpolitik“, ter zna žrtve doprinašati brez vidljive nade na gmotno korist, ampak samo iz prepričanja, iz poštenosti in pravičnosti, kakor kaže izgled onega Ruskega bogatina, ki je dal polovico svojega premoženja za Srbsko vojsko, in potem še sam ranjencem streč šel. Enakih žrtev za pravično stvar vidimo na Ruskem in Srbskem še več. Zato mora ta narod zmagati, kakor kaže zgodovina na vseh straneh. Kaj je pomagalo Hanibalu, da je Rimce vselej premagal in stal celó pred Rimskimi vratmi? Rimci so imeli več požrtvovalnosti, več moralične moči, kakor Kartaginci. Ko je bila namreč zadnja Rimska armada pri Kanah popolnem vničena, so Rimci svojega vodjo slovesno v Rimu sprejeli, samo za to, ker se je upal, sprijeti se s Hanibalom. Kartaginci pa so se skazali kot prave kramarske duše: ko je namreč Hanibal pisal, naj mu pošlejo pomoči, ker mu drugače ni mogoče Rimcev uničiti in tudi ne premagati, rekli so: „če je dozdej zmagal, bo tudi v prihodnje“, ter mu niso nič poslali. Prepirali so se v tem važnem času med sabo, in Hanibalu nasprotna stranka je zmagala; Rimci pa so v tej nevarnosti vsi skupaj stali za skupno domovino, žrtvovali so vse, in tako so zmagali. Takih izgledov bi se dalo iz zgodovine še več navesti, ki bi dokazali, da tam ni zmage, ni bodočnosti, kjer ni srcá, ne požrtvovalnosti, kjer vlada malodušnost in dobičkarija, ter strankarstvo in brezverstvo. Zato se Evropi nič dobrega ne more prerokovati, odkar se je ta duh vgnjezdil v njej. Nasprotno pa vidimo, kako je severna Amerika petletni boj bila za velik princip, za oslobodjenje zamorskih robov. Taka država ima moralično snago v sebi, ta ima prihodnost. Evropa pa je gnjila!

Pogled v Turčijo.

Šege in navade Turkov.

Pri jedi ne sedé Turki pri mizah, kakor mi, tlá so jim navadno miza in pogrne se ná-nje kós sukna ali usnija, krog katerega se posedejo Turki k obedu z navskriž detimi nogami. Na sukno ali usnijo postavijo nizko mizico ali stoléc na treh nogah, ki je za podlago veliki okrogli bakreni in ocineni skledi, v kateri se prinašajo jedí. Pred vsakega gosta se položi opresen kruh v podobi mlinec, ki služi namestu krožnikov, katerih Turki ne poznajo. Takisto se ne rabijo pri njih noži in vilice. Edino, kar imajo, so lesene žlice, ki so na kup položene po usniji. Ako so jedí trde, si Turki pomagajo s prsti.

Turkom najbolj priljubljena jed je „pilav“, ki se napravlja iz rajža na vodi kuhanega in dobro s poprom potresenega. Bogatini jedó poleg tega kokoši race in koštrunovo meso. A mesnina se sploh le redko uživa, tudi se bolj pogosto kuha nego peče. Bob, grah in drugo sočivje se navadno jedó. Okisane mlečne

jedi so tudi zelo v navadi. Za pijačo pri obedih je voda. Glavni obed imajo Turki eno uro po solnčnem zapadu in mnogo pobožnikov obeduje edino ob tem času. Drugi zajutrekovajo ob različnih urah, najprej po jutranji molitvi in potem opoldne; takrat vžijó nekoliko sadja. Ob 5. uri zopet kaj jedó. Zajutrek je Turkom kava in „kajmak“, narejen iz mleka, potice in dinj, tudi sorbet, ki se napravlja iz sladkorja, malin, jagod in marelic. Druga hladilna pijača, katera se zelo prilega turškemu grlu, je „jaourt“, ki je podoben kumisu Kal-mukov. Delajo ga iz mleka in ólovih ter vinjskih droží. Ta pijača se sčasom zgostí in se lahko dolgo hrani. A nad vse draga je Turkom kava. Da se vpijanijo, pijó pa opij.

Turški kruh je opréšen in se toraj vživa le novo pečen. Časi pražijo Turki tudi samo zrnje in so zadovoljni s to hrano. — Tudi pôste imajo Turki; takrat ne jedó od jutra do večera nič. Ponoči je dovoljeno jesti, toda le tako dolgo, da je moč razločiti belo nit od črne. Tako veleva koran. Po jedi seže Turek po pipi, sploh kadí ves dan, a tako počasno, kakor dela vse. Pipe kinčajo kar najbolj se dá.

Obleka Turkov se ravná po različnih stanovih, vendar so bistveni deli, katere nositi mora vsakdo. Turška srajca, „kanis“, enaka je ženski srajci in se nosi vrhu platnenih hlač; tudi noge so s platnom ovite. Ta obutev se imenuje „terljós“, in namestu nje se nosijo včasih šlapice iz prav tankega usnja, vrh katerih se obuvajo „meti“, kratke usnjene nogovice, ki so prišite na „šakšir“ (široke rdeče hlače). Pri izhodih se poslužujejo Turki še drugih posebnih šlapic. Razen srajce in hlač nosi Turek še „entari“, to je s platnom podšit telovnik, ki sega čez kolena, in vrhu tega „kaftan“, to je, zgornja obleka, ki sega do nog. „Kaftan“ se čez pas stisne s pasico in zaviše od obeh strani. To je zgolj domača obleka, v kateri ne vidiš odličnega Turka na javnem prostoru. Vrhu „kaftana“ tudi nosijo „džiupe“, odprto obleko in nekatere palce krajšo od „kaftana“. Po zimi se nosi ta obleka s kožuhom obšita, poleti navadno brez kožuha. Rokavi te obleke sezajo do komolca. Vrhu „džiupe“ se nosi še različna zgornja obleka z dolgimi rokavi; imenujejo jih „beniš“. Ta obleka je nepripravna, a zelo draga. — Prorok je vernikom priporočil belo in črno barvo za obleko, a rudečo in žolto je prepovedal, vendar se ta propoved ne izpolnjuje.

Turki in malo ne vsi Mohamedani si dajó briti glavo, puščajo le majhen šop lás na témenu in si pokrivajo golo glavo z rdečo volneno kapico, vrhu katere se deva turban. Sam sultan, ministri, visoki dostojanstveniki in sodniki smejo nositi brade. Drugim so dovoljene le brke, katere pak zelo negujejo. Turki in sploh vsi orientali smatrajo turban kot največi kinč za glavo. Po različnih oblikah njegovih se razločujejo vsi turški stanovi, in celó na grobnih kamnih, katere ž njimi lepšajo, se mora pridržati pristojna oblika.

Stanovanja turška so bolj priležna nego okusno zidana. A njih komoditeta je drugačna od naše. Mi imamo mnogo hišne oprave, Turek pa je zadovoljen, ako ima le zofo, na katero se vleže s pipo v ustih. V vsaki sobi je odločen kraj za poseben vzvišen prostor, ki je visok dober čevelj nad tlakom in širok 5—6 čevljev. Tamkaj leže žimnice, prevlečene s platnom ali tkanino, in blazine od enega do drugega konca. Ti divani ali zofe imajo bogatini pogrnjene z dragocenimi tkaninami. Zato in ker so sobe časi tapecirane s preprogami ali vložene z dragim lesom, se vidijo zelo krasne. Dalje se pregrinjajo tla s preprogami. Mize in stoli so Turkom neznana hišna oprava; zofa služi na njih mestu, tudi največkrat nimajo druge postelje nego

žimnico, na katero sedajo. Na-njo se vlegajo in odevajo se s prešitimi odejami. Drugo jutro se promeni spalnica sopeset v navadno sôbo.

(Konec prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Tri dni na Koroškem.

(O priliki Janežičeve svečanosti.)

(Dalje.)

Od ustajnika do Turka ni daleč; če se govori o prvem, omeniti se mora družega. Celovec je zdaj tako srečen, da ima v svojih zidovih 11 pravih Turkov (zdaj so jih že izpustili); mi jih sicer nismo šli gledat, pač pa smo poslušali, kar so nam drugi pravili o njih. Po teh govoricah so jako nemirni ljudje, še med sabo se vedno ravsajo in morajo potem večkrat kaznovani biti. Hudi so tudi; ko so jih le-sem pripeljali in odedili, je eden izmed njih skočil k vojaku, mu izdril bodalo ter ga hotel brez obotavljanja prebosti, kar bi bil tudi storil, da niso prijeli ga brž drugi in mu iztrgali bodalo. Prvi dan po prihodu so dobili — enako Avstrijskim vojakom — kruha za 5 dni skup, a pojedli so vsega v enem dnevu! Nasledek te požrešnosti so bili sila veliki trebuh, ki niso hoteli vpasti, ker Turški želodec ni navajen rženega kruha; še le z zdravili so jim izpraznili trebuhe. Zdaj jih pitajo s turšičnim kruhom in ovčjim mesom. Domá so iz Azije in vsi jako divji ljudje, človeku le po telesu podobni.*) Zato so vedno pod strogim nadzorstvom.

Proti večeru smo se podali nazaj na shodišče k „Sandwirthu“, kajti napovedano je bilo, da bomo imeli skupno veselico, dokler ne odidejo tisti, ki so se še ta dan domú namenili. Ker je bil naš pevski zbor še po glasovih popolen, čeravno ne tako močan, kakor prejšnji dan, se je petje še lepo razlegalo po vrtu, po katerem se gotovo redko slišijo slovenski glasovi.

Ob sedmih odrine veči del naše družbe na kolo-dvor in se odpelje, drugi pa, trudni in prekuhani po vročini, se podamo k počitku, katerega smo bili silno potrebni. Kdor ni si prej bil priskrbel prenočišča, ga je dobil po odboru, čegar skrb za goste je v resnici vsega pripoznanja vredna bila tem bolj, ker je bilo mesto te dni po Dunajskih pevcih popolnoma zasedeno. Jaz s svojim tovarišem se podam v sobo pri „Gasserji“, kjer naju čaka v naglici skup zmetana postelja in podolgast naslanjač površno v posteljo spremenjen — vse to v prostoru ne dosti širjem od kakega kegljišča, in to se je imenovalo „soba z dvema posteljama“, za katero sva morala drugi dan plačati 2 goldinarja. Spala obá nisva dobro, čeravno bi bila prav lahko po obilnem vtrujenju, česar pa nisva bila kriva midva, ampak slabi postelji. Zarad tega sem bil že koj z zoro vred na nogah; odprem okno in se naslonim, da bi na ulice gledal, al po nosu me oplazi Pruska zastava, ki je ravno pred oknom visela od strehe do tal. Jezen zaloputnem okno, da se tudi moj tovariš prebudi; potem se napraviva počasi in spraviva od doma.

Pod vodstvom neke ljubeznjive Ljubljanske gospé, kateri sta bila mesto in okolica znana, se podamo drugo jutro na tako zvani „Kreuzberg“, ki je zelo podoben

*) Napolturkinja „Laibacherica“ pa v svojem 207. listu po Mohamedanki „N. fr. Presse“ popisuje v Celovcu shranjene Turčine tako, kakor bi same krotke golobičice bile. — „Mohamedanka“ je še zmirom nalašč slepa!

Tako smo dospeli srečno v Ljubljano. Vtis tri-dnevne bivanja in potovanja na Koroškem bil je v obče prijeten, ostali nam bodo vedno v prijetnem spominu posebno izobraženi Koroški Slovenci, med temi v prvi vrsti častiti udje odbora za Janežičevo slovesnost. Oni gotovo niso krivi, če na Koroškem nismo našli vsega, česar smo se nadjali, marveč krive so sedanje nam Slovencem žalibog povsod nemile razmere. Zato jaz slovenskemu narodu Koroškemu ne želim v prvi vrsti nič drugega, kakor prav veliko mož Janežičeve vrste, posebno pa političnih buditeljev, kakor je na pr. slavni poslanec g. A. Einspieler. Potem bo tudi na Koroškem majka Slava imela več dobrih in pridnih otrok.

Predno sklenem te svoje popotne črtice, naj mi bo dovoljeno, zapisati tu še nekaj, kar me je zelo v srce zbudilo, kar je pa žalibog deloma ključ uganjki, zakaj slovanska ideja vkljub vsemu prizadevanju vnanjemu na Koroškem nič kaj ne more prodirati.

Na poti od Leš do Št. Jakoba nazaj došel sem dva kmeta, s katerima sem se spustil v pogovor. Pri tem zapazim, da sta moža sicer nekoliko izobražena, al o političnih dogodbah malo podučena. To se mi čudno zdi, zato ju prašam, če kaj bereta. Odgovor je ta, da kmet, ki hoče pri sedanjih slabih časih in obilnih davkih shajati, nima nič časa odveč za branje. „K večjemu ob nedeljah in praznikih“, pravita, „je nekoliko časa, al, če nam nihče ne pové, kaj naj beremo, si sami ne vemo pomagati.“ „I, saj imate gospode duhovne“, vgovarjam jaz, „ti vas gotovo napeljujejo k branju sedanjemu času primernih knjig in časopisov ali vam jih celó posojujejo, da jih berete.“ „O, gospod“, odgovori drugi kmet, „na ta način naših razmer ne poznate. Pri nas je tako. Brž ko kdo v šolo gré in se nemščino nauči, ne briga se za slovenščino, posebno tak, ki ne izštudira vseh šol. Učitelji so večidel pokorni sluge viših uradov in ubijajo našim otrokom nemščino v glavo, kolikor koli morejo. Sploh je žalostna prikazen pri nas ta, da vsak, ki se kaj več uči, ko orati in mlatiti, noče več po domače govoriti, ampak se neprenehoma z nemščino pači. Zato tudi mi vsakega, ki je v količkaj gospôski suknji, ogovarjamo nemški in prav čudno se nam je zdelo, ko smo slišali danes Ljubljanske gospode med sabo in z nami slovenski govoriti.“

Vsak si lahko misli, kako poparjen sem bil po tem odgovoru. Obrnil sem se potem v Celovcu do necega odličnega duhovnika, in ta mi je potrdil, kar sem zvedel iz kmeta priprostih ust. Kako bi mogel, kar sem slišal na lastna ušesa, na pr. župnik slovenske fare reči, da o dr. Bleiweisu še ni nič bral niti slišal! Jaz nisem kriv, če ta resnica kakega duhovnika ali učitelja zabolí, kajti zapisal sem, kar sem slišal in videl, sicer prepričan, da tudi na Koroškem je izvrstnih narodnih mož v vrsti duhovnov in učiteljev ljudskih.

J. A.

Pogled v Turčijo.

Šege in navade Turkov.

(Konec.)

Tudi peči in kaminov nimajo Turki. Da se grejejo, imajo bakrene ali lončene kotličke, „mangal“ imenovane, ki jih postavljajo poleg zofe. Večkrat postavljajo tak kotlič pod okroglo ali čvetero-voglato mizo, pregrnjeno s preprogrami, katerih ena seza od vseh strani do tál, da varuje gorkote, ki jo daja skopo v posodi nasuto oglje. Klop z blazinami je postavljena okolu mize, da lahko sedí na njej mnogo oseb. Mizi

taki pravijo „tandur“. Kedar se naredí mráz, ženske vedno sedevajo okoli „tandurja“.

Ženske stanice ali „harem“ so od drugih sob vedno oddaljene in zvezane so le z mostovži s stanovanjem možkih. Ta uredba zahteva mnogo sób, kar Turki zelo ljubijo. Skoraj vsak bogat ali premožen Turek ima razven svojega stanovanja še svoj „kiosk“ ali „paviljon“, kjer biva poleti. „Kiosk“ je štiri-voglat ali okrogel, lesén, pobarvan znotraj in zunaj, olupšan z zrezljinami in ima mnogo linic z vratci ali mrežicami, kar namestuje okna. V „kiosku“ so zofe, tla so pogrnjena s preprogrami.

Mohamedanom dovoljuje prerok imeti po več žen. V odločenem delu hiše stanujejo ženske kakor v samostanu. V harem je vstop vsem tujcem moškega spôla prepovedan. Spôla sta tu tako strogo ločena, da ne eden služabnik, niti evnuh ne smé priti v harem. Ženskam strežejo samo robkinje. Sorodniki, bratje, očetje itd. smejo obiskavati svoje sorodnice sestre in hčere edino ob bajramovih praznicah, ob ženitvanjskih dnevih in kedar se obrezujejo otroci, a tudi takrat je robkinjam dolžnost navzočim biti. Samo najbližji sorodniki, katerim postava prepoveduje zakon, smejo govoriti z gospodinjo, ako tudi ni zakrita s pajčolanom. Zdravniki smejo obiskavati bolno Turkinjo le v navzočnosti moževi ali nje robkinj. Zdravnik ne smé potipati žile, ako ni roka pokrita z mušljinom.

Kedar se gredó ženske kopat, svoje sorodnike obiskat, na trg ali na izprehod, spremljati jih morajo druge žene in robovi. Žene viših stanov se redko kedaj javno vidijo. Ni namreč dostojno, da bi hodile iz doma, ako ni neizogibno potrebno. Zato se vidijo po Turških mestih navadno preproste ženske, a tudi te so zakrite in hodijo zelo pozorne ter ne govore skoraj z nikomur.

Najimnitnejše in skoraj edine domače svečanosti pri Turkih so ženitovanja.

Postava dovoljuje Turkom trojno zavezo. Turek se ali poroči z ženo, ali si jo najme ali pa kupi. Ženitva se sme obhajati samo v četrtek večer, kajti petek je Turkom naša nedelja. Način, po katerem si Turek vzame eno ali več žen, se imenuje „kapin“ in ne zahteva družih ceremonij, nego da se oglasi par pri kadiju in se zaveže, do določenega časa hraniti in oskrbovati osobo, katera se mu bode naznanila in katera mora dati privoljenje. Oče možev ali dva druga sorodnika morata to potrditi. Mož se zaveže, da bode, ako mu jih „Alah“ nakloni, skrbel za otroke, in če morebiti zapodí ženo ali mine določeni čas, da jej izplača gotovo vsoto. Takih zakonov otroci imajo enake pravice z drugimi; očetu jih je rediti, če tudi zavrže mater. A take ženitve so redke. Tretjega redu poroke so, da se kupujejo robkinje (sužne). Takih zakonov otroci so prosti in imajo pravico do zapuščine očetove.

Drugi domači praznik pri Turkih je obrezovanje. Ni sicer neobhodno potrebno, da bi bil vsak Turek „obrezan“, kajti, ako se je zamudila ta operacija v mladosti, lahko zdravnikovo potrdilo oprosti te dolžnosti. Neobrezan Mohamedanec „akhalf“, se nič kaj ne spoštuje in pred sodnijo nima veljave. Turška detca obrezujejo v 7. letu. Opravilo se vrši doma v rojstni hiši v navzočnosti sorodnikov, prijateljev in „imana“ (turškega popa) bližnje mošeje. Izvrševalci se imenujejo „sunet-džib“ in obrezujejo z britvijo. Prihodnjih 8 do 10 dni napravljajo stariši obrezancu različne veselice ter ga vodijo nekako ponosno okrog. Olepša se mu obleka, osobito turban sè zlatimi in srebrenimi porticami in čopi. Običajno je, da se tedaj žrtvuje oven ali kozel; tudi se delí obilo miloščine. Sultani razkazujejo pri takih priložnostih ves svoj kras in svojo mogočnost.

Politične godove Turki praznujejo z obhodi in pri tej priliki izkazujejo vse svoje bogastvo. Taki prazniki so, kedar nastopi nov sultan prestol, ali se rodi cesarski princ, ali se nasadi zastava prorokova, ali ako odide veliki vezir na vojno itd. Sveta zastava, „sandžek-šerif“, se spoštuje, kakor svetinja prorokova. Ona navdušuje vernike in je že delala v zgodovini čudeže.

Oba bajramova praznika sta edina verska praznika Turkom. Prvi „id-fitr“ (t. j. prelom posta), praznujejo prvega meseca „ševal“, po „ramasanovem postu“, drugi „kourban-bajram“ (t. j. velika noč) 60 dni zatem, pada na 10. dan meseca „silhidžeh“. Ker Mohamedanska pratika ne računa po solnčnem, temuč po mesečnem letu, tedaj se primeri, da imenovana praznika v 33 letih se praznujeta v vseh letnih časih. Prvi bajram imel bi trpeti le en dan, a ljudstvo mu pridá še dva dni; drugi trpi štiri dni. Edino teh sedem dni se ljudstvo udaja veselju in kratkemu času. Vsak praznik bajrama se opravlja velika molitev ali velikonočna pridiga (ako se tako sme imenovati) le enkrat in sicer eno uro pred solnčnim vzhodom, poleg tega pa se še opravlja velike ceremonije.

Te dni sprejema vladar zarano voščila različnih stanov in ide z mnogo obilnejšim in sijajnejšim spremstvom nego vsak petek v mošejo. Ministri in dostojanstveniki, mufti, kadi in drugi uradniki morajo biti navzoči, drugi ulemi pa, ki morajo pri „opasanji meča“ poviševati slavnost, pri tej priliki niso priče. Oba bajramova praznika so zaprte vse prodajalnice. Obrtstvo in delo počiva v teh sedmih dnevih. Tudi ubožec si tačas omisli novo obleko. Sorodniki in prijatelji se obiskavajo, voščoč si vesel praznik in samo tedaj si stiskajo roke, se objemljajo in tako značijo svoje nasprotno magnjenje.

S tem pa so tudi Turške veselice pri kraji. Nikdar ne čuješ med ljudstvom vriska in hruma, ne vidiš javnega plesa niti ne igre. To vse je prepovedano. Turek se najbolj veseli, ako tih in molčeč, počasnih korakov se sprehaja po cestah in bližnji okolici. Prijatelji in sorodniki gredó v kardelih od deset do petnajst mož skupaj obiskavat svojih znancev, a mudé se tam le malo in zopet gredó dalje. Na javnih prostorih in sprehajališčih se tudi včasih zbirajo, kadé tobak, pijó kavo in se pogovarjajo z največo malomarnostjo o svojih domačih in tujih zadevah.

Po A. pl. Bese-tu.

Naši dopisi.

Iz Maribora 12. sept. A. O. (*Vinska razstava*) se je včeraj odprla. Zbor vinorejcev na dvorišču više realke je odprl Štajarski c. k. namestnik baron Kübek z nagovorom, v katerem je povdarjal važnost vinske razstave. Potem je mestni župan dr. Reiser v imenu Mariborčanov pozdravil goste. Razstavljenega vina je obilo, celó grozdja je precej. Maribor je nališpan in s zastavami okinčan. Koj včeraj se je ustanovila sodnija (jury), ki bode sodila razstavljenega vina; razdelila se je v 2 vrsti. Jez kot sodnik sem z dr. Roeslerjem poročevalec o neštajarskih vinih. Gospoda Perme in Vrtačič, kot sodnika od Kranjske kmetijske družbe izvoljena, izvršujeta marljivo svojo nalogo. Da sl. vredništvo „Novic“ vse na drobno izvé, kaj se godí ta teden tukaj, dobilo bo „Marburger Zeitg.“

V Gorici 16. sept. — Letos enkrat menda je bilo; pisal sem nekaj „novic“, ali v Ljubljani ste mi to popravili in natisnili — „novosti.“ Hm! — sem si mislil; meni sicer to ne gre v glavo, ker „novost“, kakor mi uho pravi, je „Neuheit“, ne „Neuigkeit“. Ali — ker skoraj vsi časniki, kar je par let sem, pišejo „novost“, moram se tudi jez podvreči šesti „velesili“. (Tudi

lepa beseda!) V zameno pa za „novost“ moram jez novotarjem ponuditi besedo „starost“ — ne v pomenu „das Alter“, ampak „veraltete Nachricht“. Po tej visokoučeni jezikoslovski razpravi sprejmite tedaj nekaj „starosti“. — Vsak ptič svoje gnjezdo hvali; tako tudi jez našo lepo Gorico (Pst! — ne našo — samo lepo!). Novi trg za zelenjavo odprt, kakor sem sporočil, od 4. septembra, je kaj prijeten; s tacim se ne ponaša vsako mesto. Naše starešinstvo pa nam misli napraviti še nekaj družega lepega — nov farovž pred véliko cerkvijo in smemo tedaj zanašati se, da zgine od ondot v kratkem tisto grdo staro poslopje, ki je mesto in njega zastop predolgo sramotilo. Tudi za novo pokopališče, v „Novicah“ (ali ne — „Novostih“?) že večkrat omenjeno, se bodo začele priprave; 50.000 gold. je za zdaj za-nje odločenih. Slednjič bomo zidali tudi kopel tik mestnega vrta, za katero je preudarjenih 34.000 gold. Vse te reči z mnogimi družimi vred so se razpravljale v starešinstveni seji 10. t. m. Najglasovitiša zadeva tiste seje pa je bilo Favetti-eva vprašanje ali imenovanje novega municipijskega tajnika. Dr. Deperis-ovo dolgo poročilo je bilo — apologija Favetti-eva proti vladi, katera F.-a za tajnika noče. — Tisto prošnjo Goriških meščanov, da naj bi se v okom prišlo čedalje rastoči razuzdanosti in surovosti nižih, rokodelskih itd. stanov, je poslalo starešinstvo c. kr. namestništvu v Trst. — V spomin letošnje posvete Oglejske bazilike so podelili naš prevzv. knezonadškof ondašnjemu fajmoštru in njegovim naslednikom častni naslov „Arciprete“ (nadmašnik). — V Devinu nam je 6. dne t. m. umrl eden najboljših naših duhovnikov, zgledni pastir, gosp. dekan mons. Štef. Dolijak. Pogreb 8. septembra dopoldne v zgodovinsko slavni cerkvi Št. Ivanski (ki je mater et caput vsega spodnjega Krasa) je bil nenavadno veličasten. — Pretekli četrtek 14. t. m. je bil v Gorici dan za seje; nič manj ko 4 društva so imela tisti dan zborovati — „Gorica“, „Soča“, „Sloga“ in „Slavec“; do seje pa je prišlo samo pri „Slavec“-u. Grdo deževno vreme in nekaj znabiti tudi mlačnost društvnikov sta bila kriva, da ni prvim trem bilo mogoče seje pričeti. Odloženo je vseh 3 zborovanje na 28. dan t. m. „Gorica“ in „Soča“ se imate razpustiti. Ad vocem mlačnost! Te dni se imajo voliti po naši deželi možje volilci za deželne volitve, ki bodo brž ko ne prve dni oktobra. Do sedaj pa ni še čisto nič volilnega hrupa. Ker imamo že davno spravo dognano, ne bo letos menda nikake volitvene agitacije; (se ve pa, da duhovnikov ne izbrati za volilce!*) Kar se mlačnosti — vsaj dozdevne — tiče, ima znabiti v marsičem svoje vzroke. Meni prihaja tu na misel neka anekdota iz naše domače zgodovine; pripovedoval nam jo je naš rajnki gimn. profesor gosp. B. V. naši Furlaniji, kakor drugod, je bilo v prejšnjih časih nekaj samostanov. Neka samostanska sestra-láika je hodila — prav za prav jezdila — na biro. Osel ji zaide v njivo past se po mladi zeleni pšenici. Uboga nuna — krotka, pobožna, je osla poganjala naprej z rahlo besedo „Eri con Dio“! — „êri con Dio“! — ali trmasti osel se ne zmeni za njene mile besedice. Kar na enkrat priteče kmet — lastnik tiste njive — in zareži na-njo: „Zakaj ne spravite osla z njive“? Ona: „Saj ga poganjam“ in začne vpričo njega goniti: „Ma êri con Dio“! Kmet: „Ce, ce — êri con Dio; — êri Diáu! — ši diš.“**) In to rekši mu zasmolí eno spalico. Na to je

*) Je li to „Staatsgrundgesetz“ za toliko čislano „spravo“? Vred.

**) „Eri“ je beseda, s katero Lahi osla gonijo. Kar je kmet rekel, je to-le: „Kaj, kaj — hodi z Bogom! — hodi h-č! — se reče. Pis.